

HÄGERSTEN-LILJEHOLMENS
STADSDELSFÖRVALTNING

ÄLDREOMSORGEN
REHABENHETEN

DELRAPPORT

Projekt- Anhörigstöd i samverkan

PROJEKT ANHÖRIGSTÖD I SAMVERKAN DELRAPPORT

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	4
2.	Inledning	5
2.1	Disposition.....	5
3.	Bakgrund	5
3.1	Projektet 2005 – 2006	5
	Anhörigteamet 2007-2008.....	6
3.1.1	Anhörigstödjarna.....	6
3.1.2	Frivilligsamordnare.....	6
3.1.3	Kurator	6
4.	Metod och genomförande	6
	Målformulering	6
4.1	Metod för att nå anhöriga.....	6
4.2	Informationsarbete	7
4.2.1	Informationsbroschyren - Gajden	8
4.2.2	Ett telefonnummer.....	8
4.2.3	Nätverk och informationsdag: Mingelcafé.....	8
4.2.4	Informationsspridning.....	8
4.3	Individuellt stöd	8
4.3.1	Samtalsstöd.....	8
4.3.2	Anhöriggrupper	9
4.4	Uppsökande verksamhet.....	9
4.5	Frivilligsamverkan	10
4.5.1	Samarbetet steg för steg.....	10
4.5.2	Anhörigstöd hos frivilligorganisationer i Hägersten – Liljeholmen 12	
4.6	Mötesplats för äldre skapas	13
4.6.1	Uppbyggnad av Antikträffen 2007	13
4.6.2	Integrering med anhörigstödsteamet	14
4.6.3	Dagkollo och anhörigutflykt	14
4.7	Handledning, policy och rutiner	14
4.7.1	Handledning.....	15
4.7.2	Modell Axcgården	15
5.	Resultatredovisning	15
5.1	Informationstillfällen	15
5.2	Mingelcaféet.....	16
5.3	Uppsökande verksamhet.....	18
5.3.1	Identifierade anhörigvårdare.....	19
5.4	Inkommande samtal.....	19
5.5	Anhörigstödsgrupper	21
5.6	Mötesplatser.....	21
5.6.1	Antikträffen som mötesplats	21
5.7	Dagkollo och anhörigutflykt	23
5.8	Handledning, policy och rutiner	23
5.8.1	Handledning.....	23
5.8.2	Policy och riktlinjer.....	23
5.8.3	Modell Axcgården	23
5.9	Nätverk	24

6.	Diskussion	24
6.1	Information:	24
6.2	Hitta anhöriga:	24
6.3	Stöd till anhöriga:	25
6.4	Bredda målgruppen:	25
6.5	Handledning, policy och rutiner	25
7.	Strategier för varaktighet	26
8.	Framtidsplaner	26
	Bilagor	27

I. SAMMANFATTNING

Rehabenheterna inom äldreomsorgen i Hägersten och Liljeholmens stadsdelsförvaltningar har, med medel från Länsstyrelsen, sedan år 2005 arbetat med att utveckla stödet för anhöriga. Målsättningen med projektet är att de som bor i stadsdelen och visar stor omsorg till en äldre ska ha tillgång till ett anhörigstöd, känna till sina rättigheter och de möjligheter som kommun, landsting och frivilligorganisationer erbjuder äldre och anhöriga.

För att uppnå målet påbörjade två anhörigstödjare (leg. arbetsterapeut och leg. sjukgymnast) som i del av sina tjänster att arbeta med att ge råd och stöd till anhöriga, starta anhöriggrupper och uppsökande verksamhet. Vidare anställdes i januari år 2007 en frivilligsamordnare (folkhälsovetare) för att intensifiera samarbetet med pensionärs- och frivilligorganisationer och ideella insatser. I maj 2007 anställdes en kurator (socionom) för individuella stödsamtal och handledning till omsorgspersonal på särskilt boende samt framtagandet av policy och rutiner på särskilt boende.

Under år 2007 har strategierna för att uppnå målet med att nå och ge *information* till äldre och anhöriga genomfört i *samverkan* med enheter inom äldreomsorgen och andra aktörer för äldre. *Antikträffen* - en mötesplats för äldre (1 862 besök), *Mingelcafé* - en återkommande informationsdag för äldre (113 besökare) samt *Gajden* - en informationsbroschyr, är resultat av detta. Ett sätt har varit *uppsökande verksamhet*. Ett brev har skickats till samtliga par 80 år och äldre som inte är kända av äldreomsorgen. Syftet med kontakten beskrivs och följs upp med telefonkontakt och erbjudande om hembesök (kontakt med 289 par).

Projektet har arbetat fram ett *mångsidigt stöd* som kan erbjudas till äldre och anhöriga, dessa *annonseras* ut i lokaltidningen "Mitt I" regelbundet. Vi har ett *telefonnummer* (161 inkommande samtal sept. - dec 2007). Vi har *individuellt stöd* som oftast består av *samtalsstöd* eller deltagande i *anhöriggrupper* (96 personer). Det finns möjlighet till *handledning* för omsorgspersonal, på särskilt boende eller i hemtjänst. *Dagkollo* har gett möjlighet till utevistelse för de äldre som inte har möjlighet att delta i det allmänna utbud som pensionärsorganisationer och researrangörer erbjuder.

Det är svårt att nå anhöriga och de söker inte gärna hjälp själva. Den anhöriga ser sig inte som "anhörigvårdare", utan som en äldre person som tar hand om sin make/maka som blivit sjuk. Det finns en vinst med att bredda målgruppen till att arbeta mot alla äldre. Då når vi gruppen anhörigvårdarna och de får kunskap och information tidigt, vilket kan förhindra ohälsa och känslan av maktlöshet.

Målet med projektarbetet är att verka för varaktighet.

Projektet anhörigstöd i samverkan

2. INLEDNING

Rehabenheterna inom äldreomsorgen i Hägersten och Liljeholmens stadsdelsförvaltningar har sedan år 2005 arbetat med att utveckla anhörigstödet. Anhörigprojektet bedrivs verksamhetsnära och integrerat med Rehabenheten. Sedan 1 januari, 2007 är stadsdelarna hopslagna till Hägersten-Liljeholmen SDN. De medel som tilldelats projektet har fram för allt används till tjänster fördelade på kurator, frivilligsamordnare och två anhörigstödjare. Tillsammans är vi ett anhörigteam med olika kompetenser och funktioner som samverkar vilket vi ser som en styrka

2.1 Disposition

Delrapporten beskriver genomförande och resultat under 2007. Inledningsvis beskrivs tjänsternas funktioner sedan följer genomförande och de metoder som projektet utgått ifrån. Resultatdelen beskriver frivilligsamverkan, informationsspridningen, det individuella stödet, policy och rutiner med huvudsakligen kvantitativa fakta. Avslutningsvis beskrivs strategier för varaktighet och framtidsplaner.

3. BAKGRUND

3.1 Projektet 2005 – 2006

Målsättningen med projektet är att de som bor i stadsdelen och visar stor omsorg till en äldre ska ha tillgång till ett anhörigstöd och känna till sina rättigheter och de möjligheter som kommun, landsting och frivilligorganisationer erbjuder äldre och anhöriga.

I Hägerstens SDN har det funnits det anhörigstöd (50 % tjänst) i ordinarie verksamhet sedan 1999. För att utöka möjligheten att ge ett varierat utbud av stöd, beslutades att projektet skulle genomföras i samverkan med Liljeholmens SDN. Anhörigstödjarna började projektet år 2005 med att starta anhöriggrupper. För att starta upp och sprida kännedom om anhörigstödsprojektet genomfördes i båda stadsdelarna ett seminarium för enhetschefer, biståndshandläggare, rehabiliteringspersonal, sjuksköterskor och nämndledarmöter. Det var ett startskott för ett gemensamt synsätt och början till förankring av anhörigstödet i stadsdelarna.

En broschyr om anhörigstöd utarbetades och fick namnet, ”Du som stöttar en närstående, vem stöttar dig”, den trycktes i 1000 exemplar. Broschyren delades ut tillsammans med personlig informationsspridning till äldreomsorg, landsting och på anhörigträffar.

En enkätundersökning genomfördes till alla personer med beviljat hemvårdsbidrag för att kartlägga och behovsinventera anhörigvårdarnas situation, 85 enkäter skickades ut.

År 2006 började anhörigstödjarna med uppsök till par 80 år och äldre som inte var kända av äldreomsorgen. Liknande uppsök fanns sedan 1998 i Hägersten till alla 85 år och äldre. Under åren 2005 och 2006 genomfördes två föreläsningar för anhöriga, en om demens och en om stroke i samarbete med Fenix.

Anhörigstödjarna har utvecklat anhöriggrupper, individuellt stöd till anhöriga och uppsök sedan 2005. Projektet har utvecklats och utifrån analys av resultaten ingår nya tjänster och fler metoder för att tillgodose ett varierat stöd till anhöriga.

Anhörigteamet 2007-2008

3.1.1 Anhörigstödarna

Anhörigstödarna, en leg. arbetsterapeut och en leg. sjukgymnast har i uppdrag att arbeta med informationsspridning, uppsökande verksamhet till par som är 80 år och äldre och inte kända inom äldreomsorgen. Ge råd och stöd till anhöriga. Starta och genomföra anhöriggrupper.

3.1.2 Frivilligsamordnare

Frivilligsamordnaren en folkhälsovetare, anställdes i januari år 2007 och har i sitt uppdrag att intensifiera samarbetet med pensionärs- och frivilligorganisationer och ideella insatser. Skapa en mötesplats tillsammans frivilligorganisationerna och bilda nätverk.

3.1.3 Kurator

Kuratorn, en socionom, anställdes i maj år 2007. Kuratorns uppdrag är att arbeta med individuella stödsamtal till dem som visar stor omsorg till en äldre, handledning till omsorgspersonal på särskilt boende och framtagande av policy och rutiner gällande bemötande i särskilt boendeform.

4. METOD OCH GENOMFÖRANDE

Målformulering

- Anhöriga och närstående ska känna till sina rättigheter och möjligheter till det stöd som finns att tillgå från frivilligorganisationer, kommun och landsting. Informationen ska vara aktuell och ge den service/stöd den anger.
- Insatserna ska ske utifrån det individuella behovet
- Intensifiera samarbetet med pensionärsorganisationer, frivilligorganisationer och ideella insatser.
- Skapa en mötesplats i samarbete med frivilligorganisationer
- Policy, rutiner och arbetssätt skall vara väl förankrade i stadsdelsförvaltningarnas verksamheter.
- De planerade insatserna ska vara förankrade i stadsdelsnämnden.
- Anhörigstöd ska bli varaktigt.

4.1 Metod för att nå anhöriga

För att nå så många anhöriga som möjligt (make/maka, barn, vän, granne och övriga släktingar) ställdes **tre frågor**: Var finns de? Hur hittar vi dem? Hur ska de få vår information?

Tre kategorier skapades:

1. Anhöriga till personer som är kända av äldreomsorgen
2. Anhöriga till personer som **inte** är kända av äldreomsorgen
3. Blivande anhängvårdare

Utifrån dessa tre grupper utformades fyra strategier. (Bild 1)

• **Samverkan**

Etablera kontakter genom att personligen besöka enheter inom äldreomsorgen och andra aktörer för äldre och i mötet synliggöra anhöriga.

• **Utbud**

Arbeta fram ett mångsidigt stöd som kan erbjudas till anhöriga. Utbudet ska annonseras regelbundet.

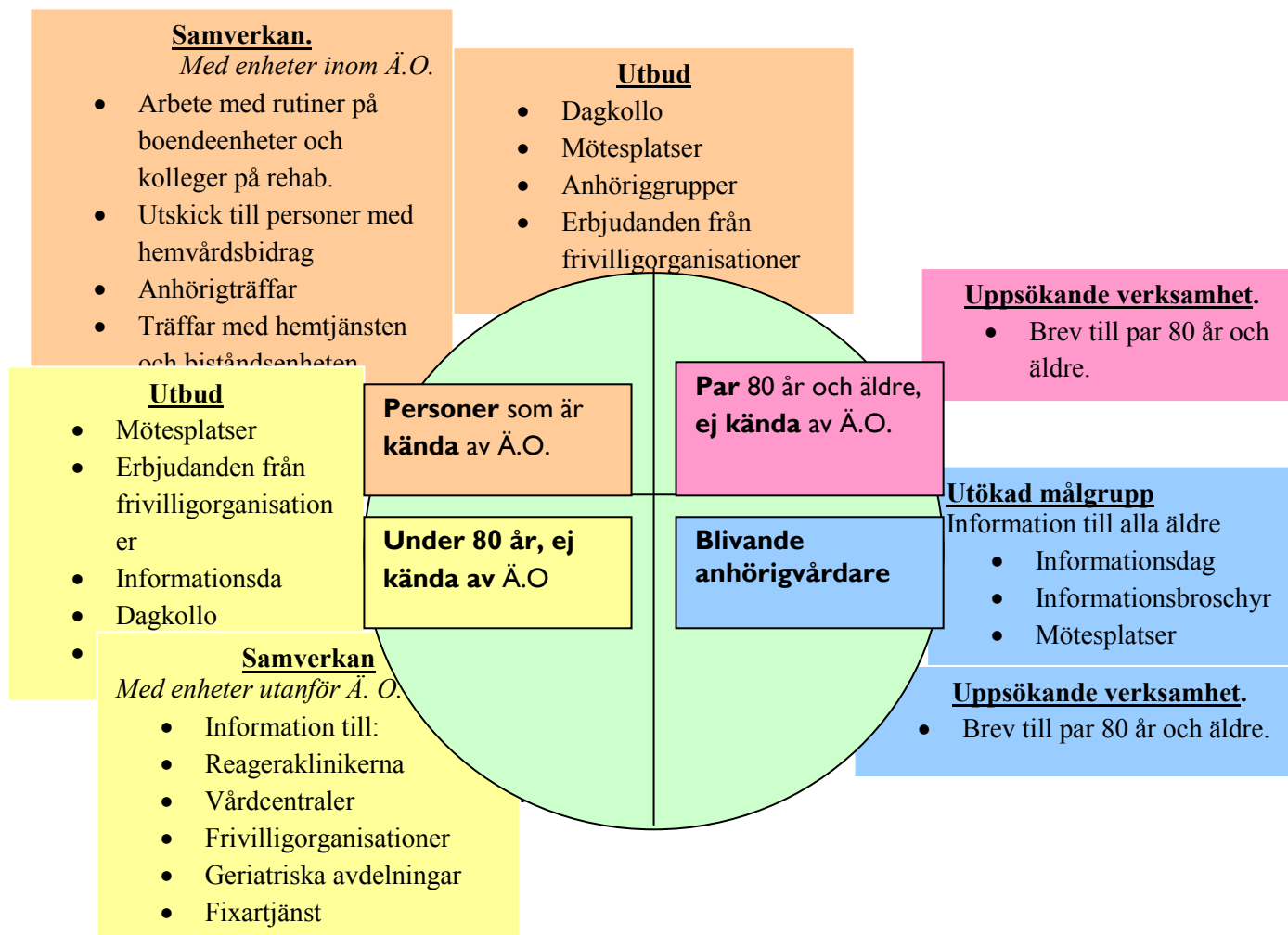
• **Uppsök**

Brev skickas till samtliga par som är 80 år och äldre och inte är kända av äldreomsorgen. Syftet med kontakten beskrivs och följs upp med telefonkontakt och erbjudande om hembesök

• **Utökad målgrupp**

Den information som ges ut riktas till alla äldre, likaså de informationsdagar som genomförs.

Bild 1. Visar de 4 strategierna och vilken strategi som täcker de olika målgrupperna. Insatserna går i varandra och anhöriga kan nås på flera sätt.

4.2.1 Informationsbroschyren - Gajden

Projektet har arbetat enligt nedan för att sprida information och kunskap till så många anhöriga som möjligt. Projektet har utformat en broschyr som riktar sig till äldre och anhöriga, **Gajden**. Se bilaga 1. Den innehåller en kortfattad information från, anhörigstöd, äldreomsorgen och frivilligorganisationerna och delas ut vid varje kontakt och sprids på strategiska platser. Gajden görs i Word och uppdateras regelbundet av anhörigstödsteamet. Gajden finns även på Stockholms stads hemsida.

4.2.2 Ett telefonnummer

Teamet har arbetat med att sprida ett telefonnummer för att förenkla för den som är anhörig.

4.2.3 Nätverk och informationsdag: Mingelcafé

För att få till stånd ett nätverk mellan olika aktörer som kan sprida värdefull information till anhöriga, initierades en informationseftermiddag. Mingelcaféet har formen av en mässa. Anhöriga och äldre kan komma och dricka kaffe och i lugn och ro ställa frågor till utställarna. Kortare presentationer med olika teman står på programmet.

4.2.4 Informationsspridning

Från och med hösten 2007 informerar förvaltningen om anhörigstöd i "stadsdelen informerar" i lokaltidningen "Mitt i". Projektet annonserar en gång i månaden med aktuella händelser. Genom besök hos olika aktörer har anhörigstöd personligen informerat om vad anhörigstödsteamet kan erbjuda. Anlagstaylor, mötesplatser, vårdcentraler, fotvårdare och föreningsmöten har varit informationsarenor vid betydelsefulla händelser. Vi deltar på anhörigmöten i särskilt boende och på dagverksamheter.

4.3 Individuellt stöd

Mål:

Stödet ska ske utifrån det individuella behovet

Med kontakt menas att den anhöriga har fått någon form av stöd. Anhörigstödsteamet har erbjudit insatser i form av ett "smörgåsbord" och arbetat utifrån familjens individuella behov. Nedan beskrivs det utbud som stödet inneburit 2007.

4.3.1 Samtalsstöd

En form av stöd är en kontakt med den anhörige. Anhörigstödsteamet har erbjudit kontakt per telefon eller hembesök i de fall då det funnits behov eller önskan från den anhörige. De som behöver stödsamtal har i störst utsträckning varit maka eller make, men döttrar har också sökt stöd. Stödsamtalen har handlat om hjälp till att möta sorgen och hitta olika sätt att kunna hantera livskriser. Samt att finna lösningar på kommunikationen mellan anhöriga och omsorgspersonal. Kuratorn har i något fall hjälpt till att fylla i blankett till myndighet.

4.3.2 Anhöriggrupper

Vid kontakt med en person som visar stor omsorg om en äldre kan en av stödinsatserna vara att delta i en anhöriggrupp. Där träffas man för att utbyta erfarenheter med andra i liknande situation, i kombination med kunskaps fördjupning. Gruppen består av max 10 personer och träffas 7 gånger tillsammans med samtalsledare varannan vecka i 2 timmar. Därefter fortsätter gruppen träffas och samtalsledaren kommer till gruppen vid behov. Självhjälpsgrupp för anhöriga kan också erbjudas. I dessa grupper finns en uppstartare med som ger gruppen verktyg så de kan fortsätta träffas på egen hand. Information om grupperna har skett via annonsering i lokaltidning vid 2 tillfällen och via mötesplatserna Fenix och Antikträffen.

4.4 Uppsökande verksamhet

Uppsökande verksamhet till par startade 2006 och pågår kontinuerligt. Målgruppen är personer 80 år och äldre som inte är kända inom äldreomsorgen. Initialt berördes ca 400 par. Syftet är att identifiera anhörgivårdare och i kontakten sprida och ge information om vilket stöd kommun, landsting, frivilligorganisationer kan erbjuda. Vi erbjuder stödkontakt och samtalar kring hälsa, trygghet, boende samt faktorer som förhindrar olycksfall och ohälsa. Ett brev skickas som beskriver syftet med kontakten (bilaga 3). Brevet följs sedan upp med ett telefonsamtal där vi erbjuder information genom hembesök eller per telefon. Vi ringer varje par 5 gånger för att sedan skicka ytterligare ett brev innan uppsöket avslutas. (Bilaga 4)

4.5 Frivilligsamverkan

Mål:

Intensifiera samarbetet med pensionärsorganisationer, frivilligorganisationer och ideella insatser.

4.5.1 Samarbetet steg för steg

Januari 2007

Övergripande kartläggning av lokala föreningar genomförs (bild 2)

Februari 2007

Föreningar och frivilligorganisationer som identifierats som stödjande kontaktas.

Brännkyrka Veteranring, Svenska kyrkan, (Uppenbarelsekyrkan, Gröndalskyrkan, Brännkyrka kyrka och Fruängens kyrksal), Frivillig väntjänst, Röda korset, Fenix och Anhörigas riksförbund.

Mars 2007

Frivilligorganisationer och anhörigstöd får gemensam information

Frivilligorganisationer kommer med i anhörigstödet informationsbroschyr "Du som stöttar äldre närstående, vem stöttar dig"!

Maj 2007

Nätverk bildas och informationstillfälle för anhöriga anordnas

Anhörigstödsteamet anordnar ett Mingelcafé som har formen av en mäsas med flera utställare från äldreomsorgen, kommun, landstinget och frivilligorganisationer. Mingelcaféenätverket blir ett nätverk med syftet att två gånger om året samlas för att delge information till anhöriga

Oktober 2007

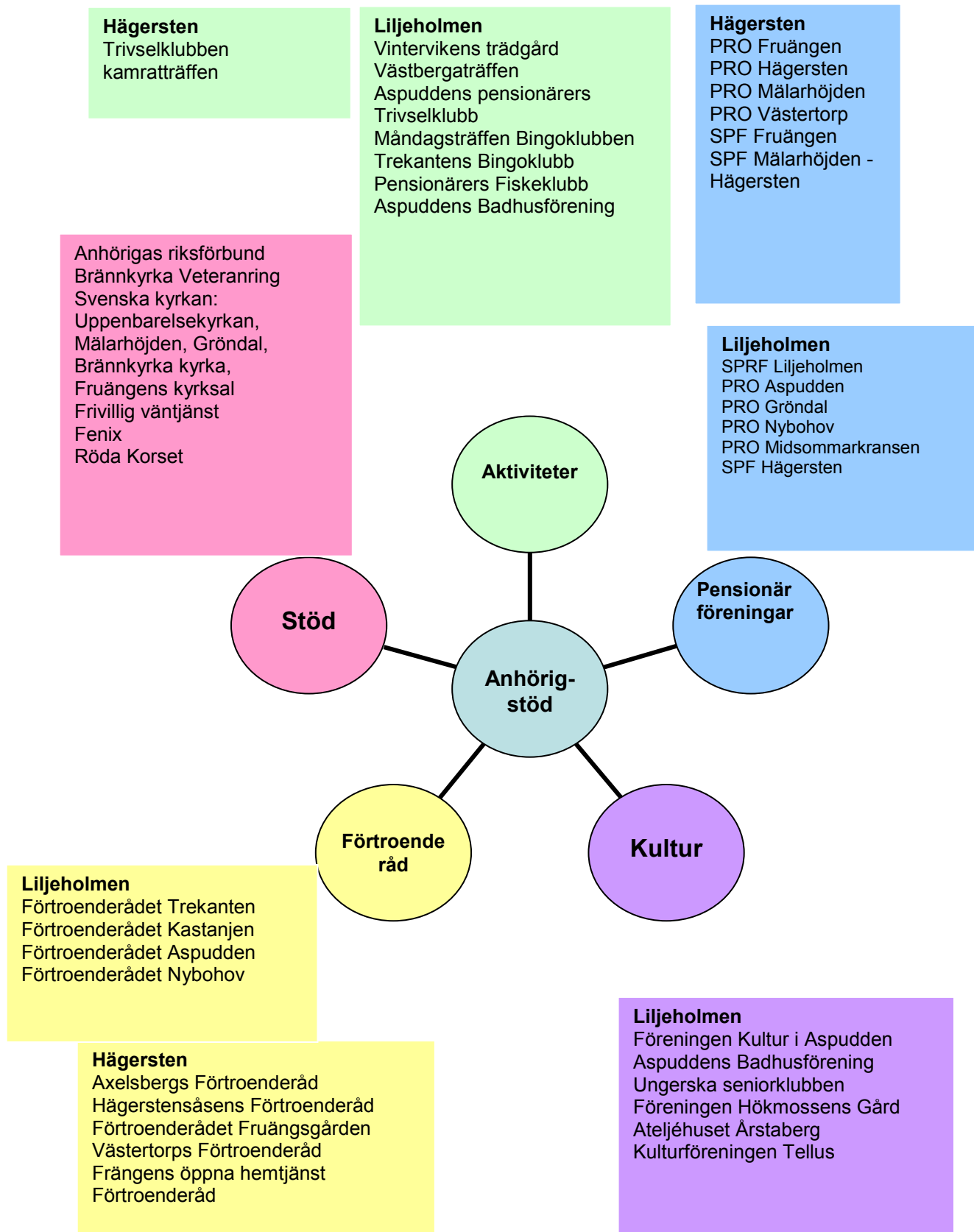
Anhörigstöds informationen utvecklas

Broschyren byter namn till **Gajden** och riktar sig till äldre och anhöriga till äldre. Samarbetet förenklas när frivilligorganisationerna inte arbetar för en viss målgrupp. Mingelcaféet inleds med information om anhörigstöd för alla medverkande.

November – december 2007

Fortsatt regelbunden kontakt med frivilligorganisationerna per telefon och vid uppdateringar av Gajden.

Bild 2. Visar den övergripande kartläggningen av föreningar och frivilligorganisationer för äldre i Hägersten och Liljeholmen

4.5.2 Anhörigstöd hos frivilligorganisationer i Hägersten – Liljeholmen

Här beskrivs hur anhörigstödet ser ut hos de föreningarna som identifierats som stödjande och hur projektet har samarbetat med dessa.

Anhörigas riksförbund (AHR)

Är en rikstäckande organisation som stöder anhöriga och andra närstående som vårdar någon i hemmet eller på institution.

Samarbete: AHR medverkar på Mingelcaféet med presentation och informationsbord. Anhörigstödsteamet har bidragit med synpunkter till ”anhörigvårdarkortet” som AHR utformat.

Fenix självhjäpcenter & frivilligcentral

Fenix är en möjligheternas mötesplats där alla är välkomna att ta en kopp kaffe, sitta ner och prata en stund, besöka loppis eller bara vara. Det finns möjlighet att engagera sig som volontär utifrån egna förutsättningar och önskemål, det kan handla om att vara värdinna/värd, ta hand om loppis, eller leda grupp i någon aktivitet med mera. På Fenix finns också väntjänst som engagerar frivilliga som sällskap vid promenader, besök hos läkare och annat.

Samarbete: Regelbundna avstämningsmöten har genomförts. Fenix har anhörigrupper i samarbete med projektet sedan 2005. Idag träffas två anhörigrupper regelbundet. Under 2007 utvecklas samarbetet genom att strukturerat arbeta med en brygga, volontärer visar vad Fenix har att erbjuda när en ny anhörigrupp startar och gruppen fikar ute i verksamheten. Volontär från Fenix har hållit i ett par Qui gong pass när en grupp önskat. Anhörigstödsteamet har utbildats i hur man startar en självhjäpsgrupp enligt Fenix koncept. Fenix medverkar på Mingelcaféet och i uppbyggnaden av Antikträffen. Förutom deltagarna i anhörigrupperna besöker ca 5-10 personer, kända anhörigvårdare Fenix.

Veteranringen

Som det ser ut idag har veteranringen en telefon på Älvsjö Stadsdelsförvaltning. Det är ett 70-tal ensamboende pensionärer som ringer och de kan ta fler ”ringare”. Veteranringen engagerar ca 50 avprickare som lyssnar av telefonsvararen varje dag och söker få kontakt med personen eller någon av de 3 kontaktpersoner som uppgivits. Kontakten är tänkt att ge ökad trygget för den som är ensamboende. Varje år ordnas det vår- och höstfest. Veteranringen samarbetar med pensionärsföreningarna framförallt i Älvsjö.

Samarbete: För den som är ensamboende eller hjälper någon anhörig finns möjlighet att anmäla sig till veteranringen. Idag täcker föreningen områdena Hägersten och Älvsjö men är beredd att ta ”ringare” även från Liljeholmen om det inte blir för många, i sådant fall kan veteranringen hjälpa till att starta upp en liknande verksamhet. Veteranringen är medverkande på Mingelcafé.

Svenska Kyrkan Hägersten

Kan erbjuda enskilda samtal under tystnadsplikt, hembesök, samordning av besöksjänst, öppna grupper och ”öppet hus”. Mälarhöjdens kyrka samarbetar med pensionärsföreningarna på Axelsbergs servicehus och har ett rum där som kan ses som en mötesplats.

Samarbete: 4 möten har ägt rum med diakoner från 3 kyrkodistrikt Uppenbarelsekyrkan, Mälarhöjdens kyrka och Gröndals församlingshus. Samverkan har varit i form av informationsutbyte, kring individuella lösningar och delaktighet i Mingelcaféet.

Brännkyrka församling

Kan erbjuda enskilda samtal och har anhöriggrupper för anhörig till maka/make över 65 med Alzheimers sjukdom varannan måndag mellan 14.00-15.30. Församlingen samarbetar med stadsmissionen och deras sommarkollo för anhöriga. Brännkyrka café anordnas en gång i månaden.

Samarbete: Vi sprider information om varandra.

Frivillig väntjänst

Engagerar frivilliga som sällskap vid promenader, hälsar på och pratar bort en stund, läser tidning, följer med till tandläkare, teaterbesök och annat. En vecka innan kan de lova att de kommer, det går bra att försöka ringa tidigare. Bistår inte dementa, lite glömsk går bra. Har avlastat anhöriga vid några tillfällen. Verksamheten har även stadiga kontakter.

Samarbete: Bistått i enskilda ärenden.

Röda korset Hägerstenskretsen (RK)

Hägerstenskretsen är under återuppbyggnad, de söker frivilliga till deras verksamhet med anhörigstöd och ensamma äldre.

Samarbete: Under året har 6 möten ägt rum; Möte med ordförande för Hägerstenskretsen och personliga möten med frivilliga från RK. Samverkan har initierat besökstjänst till äldre på servicehusen Trekanten och Fruängsgården. Fem frivilliga från RK besöker äldre efter förfrågan av anhöriga. Samarbetar kring mötesplatsen Antikträffen fr.o.m. hösten 2007 och i enskilda ärenden. RK är medverkande på Mingelcaféet.

4.6 Mötesplats för äldre skapas

Mål:

Skapa en mötesplats i samarbete med frivilligorganisationer.

Befintliga resurser: Lokal på Störtloppsvägen 16 fanns i Hägerstens stadsdelsförvaltning. PRO – Västertorp har Bingo en gång i veckan och öppet hus en gång i månaden samt uthyrning av lokalen.

4.6.1 Uppbyggnad av Antikträffen 2007

Antikträffen har haft 11 arbetsmöten (processmöten) med inriktningen att utveckla en öppen träfflokal. Så att det kan bedrivas verksamhet för äldre och anhöriga.

Januari – februari 2007 - Föreningar och frivilliga bildar arbetsgrupp.

Samlar frivilliga från PRO - Västertorp, intresserade pensionärer, frivilliga från Fenix och frivilliga från Röda Korset till ett möte om den befintliga lokalen i Västertorp.

Februari – Mars 2007 - Visionen om mötesplatsen skapas

Idéer om lokalen diskuteras och visionen blir att träfflokalen ska vara öppen varje vardag 10-15 och att kaffe ska serveras. Namnet blir Antikträffen.

Mars – juni 2007 - Vision om mötesplatsen struktureras

Träfflokals verksamheter kartläggs, vilka finns idag och vilka kan börja? Tillgänglighet att servera kaffe och kaffekassa ordnas.

Juni – augusti 2007 – Sommar öppet

Antikträffen har öppet hela sommaren, varje måndag med personal och tisdagar med frivilliga.

Augusti - oktober 2007 - Visionen om mötesplatsen börjar förverkligas

Olika föreningar har olika tider och dagar och alla serverar kaffe till deltagarna. Så gott som det går täcks hela veckan och föreningar och frivilliga kan samarbeta kring lokalen. Personal finns på plats en halvdag i veckan

Oktober - december 2007 - Mötesplatsen, Antikträffen får struktur

Broschyr (bilaga 2) skapas med gemensamt program och finns på Stockholms stads hemsida, anhöriggrupp startar. Andra aktiviteter börjar utvecklas; sillunch, adventsfika och föreläsare bjuds in på öppet hus.

Processmöten: 16/1-2007, 14/2-2007, 28/2-2007, 14/3-2007, 26/3 2007, 13/4-2007, 21/5-2007, 13/8-2007; 17/9-2007, 29/10 – 2007, 10/12-2007

4.6.2 Integrering med anhörigstödsteamet

Maj 2007 På Västertorpsdagen informerar alla föreningar och frivilliga tillsammans med anhörigstöd. Antikträffen finns representerad på Mingelcaféet. Anhörigstödarna informerar i samband med PRO: s öppet hus, *juni 2007* Antikträffen blir en informationsarena för Dagkollo. *Oktober 2007*: Ytterligare ett Mingelcafé då Antikträffen delar ut sin broschyr, *december 2007* Anhöriggrupp startas på Antikträffen.

4.6.3 Dagkollo och anhörigutflykt

I samarbete med ”dagkollo” erbjöds utflykter som ett komplement till annat anhörigstöd. Rehabiliteringen i Hägersten – Liljeholmen arrangerade under sommaren 2007 (se bilaga 9) dagsutflykter för äldre som inte har möjlighet att delta i det allmänna utbud som pensionärsorganisationer och researrangörer erbjuder. Utflykterna arrangerades i samarbete med anhörigstöd, hemtjänstpersonal, frivilliga från Antikträffen, pensionärsföreningar, heminstruktör och Samtrans. Resmålen var trevliga platser tillgängliga för personer:

- Boende i särskilda boendeformer
- Boende i ordinärt boende, med funktionshinder som begränsar utevistelse
- **Anhörigvårdare med vårdtagare**

4.7Handledning, policy och rutiner

Arbetet med policy och rutiner påbörjades med att kuratorn genomförde en intervju med några av boendeenheternas enhetschefer under perioden maj-september 2007. Syftet var att hitta rutiner för bemötande, introduktion för anhöriga i samband med inflyttning till särskilt boende. Det som framkom var att det som förenar boendeenheterna vid nyinflyttning av nya boende, är att den första kontakten oftast sker mellan anhöriga och enhetschefen på boendet. Den första kontakten handlar vanligtvis om att chefen får svara på pratiska och ekonomiska frågor. Det som utgjorde skillnaden var att i vissa fall finns det nedskrivna rutiner kring mottagandet av nya boenden och på andra håll inte. Något annat som blev tydligt var att utformningen av kontaktmannaskapet skiljde sig åt. I det dagliga omsorgsarbetet, är det kontaktmannen, som sköter kontakten med anhöriga. Här finns skillnader i att omsorgspersonalen vid vissa boenden inte har kontaktmannaskap. Skälen till det var olika. Det kunde bl. a bero på bristande språkkunskaper hos omsorgspersonalen.

När det uppstår svårlösliga situationer eller problem, mellan kontaktmannen och anhöriga, blir oftast enhetschefen kontaktad. Här är ingen inventering gjord om hur chefernas rutiner för dessa samtal ser ut eller om dessa rutiner finns nedskrivna.

4.7.1Handledning

Kuratorn har haft som mål att på Fruängsgårdens korttidsboende vara med på rehabmöten en gång i veckan. Till korttidsboende kommer äldre som har avlastning och växelvård. I dessa fall utför anhöriga omsorgen i hemmet. Kuratorn har då haft möjlighet att via omsorgspersonalen fånga upp de anhöriga som behöver stöd och hjälp. Till korttidsboende kommer också äldre som har varit på sjukhus och utreds om de kan komma hem igen. I dessa fall har det funnits möjlighet för kuratorn att vara ett stöd i den processen. Handledningen av omsorgspersonalen på särskilt boende har handlat om etiska dilemman kring de boende, bemötande av boenden och anhöriga, hur organisatoriska förändringar kan påverka arbetet och hur kommunikation kan förbättras mellan personalen.

4.7.2Modell Axcgården

För ett verksamhetsnära arbete och för att skapa möjlighet till varaktighet vid utformningen av policy och riktlinjer påbörjades, under hösten år 2007, ett pilotprojekt på Axcgården avdelningar 1 och 2. En undersköterskas som arbetar på enheten kopplades till anhörigstödsprojektet. Kuratorn var samtalsledare när omsorgspersonalen inventerade vad som behövde förändras och förtydligas när det gäller policy och riktlinjer. Arbetet sammanföll med ett frukostbufféprojekt, som två dietister ansvarade för, på nämnda avdelningar. I samband med att morgonrutinerna ändrades infördes ett morgonmöte, varje vardag, med kurator, dietister, projektsamordnare och berörd omsorgspersonal. Mötet blev en möjlighet till att hjälpas åt att ändra rutiner och hitta lösningar på nyuppkomna problem.

5. RESULTATREDOVISNING

Mål:

Alla anhöriga och närstående, boende i Hägersten- Liljeholmens stadsdelsförvaltning ska känna till sina rättigheter och möjligheter till stöd som finns att tillgå från kommun, landsting och frivilligorganisationer vad gäller anhörigstöd. Informationsmaterialet skall vara aktuellt och ge den service/stöd den anger.

5.1 Informationstillfällen

Under 2007 har Anhörigstöd varit och informerat om anhörigstöd till aktörer i äldreomsorgen och andra som har kontakt med äldre. På informationstillfällena har Gajden delats ut till biståndsenheten, hemtjänsten, Fenix, Svenska kyrkan och Röda korset. På Reageraklinikerna har informationstillfallet också berört hur ett samarbete kan se ut och hur vi tillsammans kan stödja den anhöriga på ett bra sätt.

Anhörigstödet informationsspridning under 2007

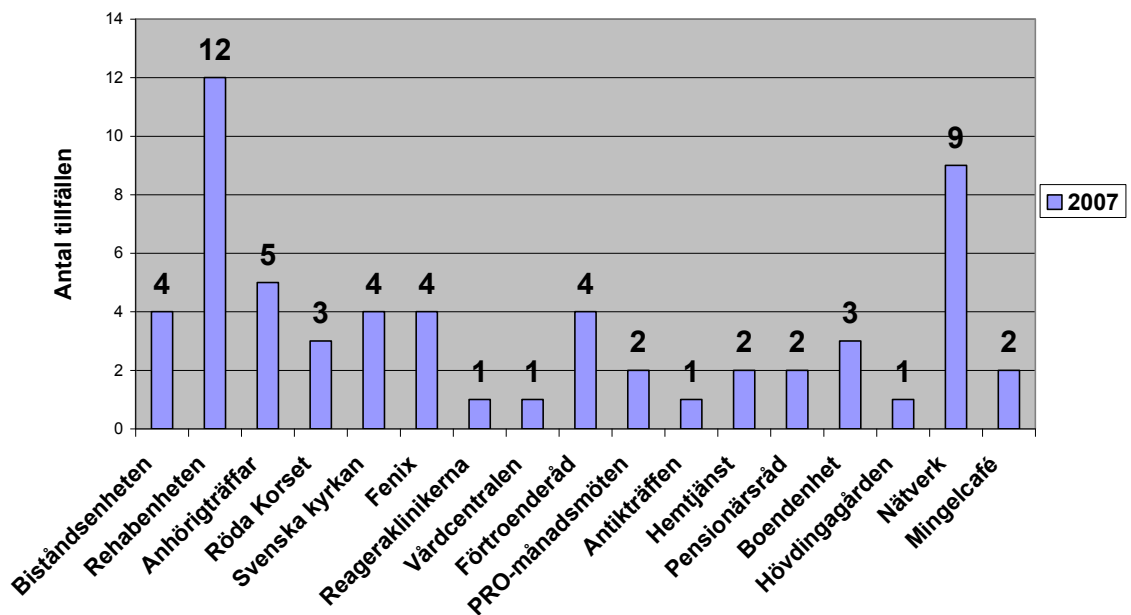

Diagram 6: Visar de forum som anhörigteamet informerat om anhörigstödet i Hägersten - Liljeholmen. Sammanlagt är det 59 tillfällen fördelat på 17 forum:

5.2 Mingelcaféet

En informationseftermiddag, Mingelcafé skapades i samverkan med flera aktörer som samtidigt bildar ett nätverk och sprider information löpande under året. Mingelcaféet har genomförts vid två tillfällen, 3 maj på **Axelsbergs servicehus** och 18 oktober på **Trekantens servicehus**. Sammanlagt har Mingelcaféet besökts av **113** anhöriga och äldre och engagerat 16 aktörer som medverkat (se bilaga 5 program). Mingelcaféet har utvärderats genom en enkät (se bilaga 6) som delades ut till besökarna vid båda tillfällena. Mingelcaféet är enligt enkätsvaren ett uppskattat tillfälle (se diagram 8) och antalet besökare nästan fördubblades andra gången. Det som enkäten också visar är att äldre rör sig i närområdet, när Mingelcaféet var på Axelsbergs servicehus besöktes det i första hand av dem som bodde i Aspudden och Axelsberg. På Trekanten nådde vi istället de som bor i Gröndal, Aspudden och Hägerstensåsen. Nedan presenteras svaren från 3 frågor som ställdes i enkäten, diagrammen visar svaren från båda enkäterna. Hela utvärderingen av båda informationstillfällena finns i bilaga 7 och 8.

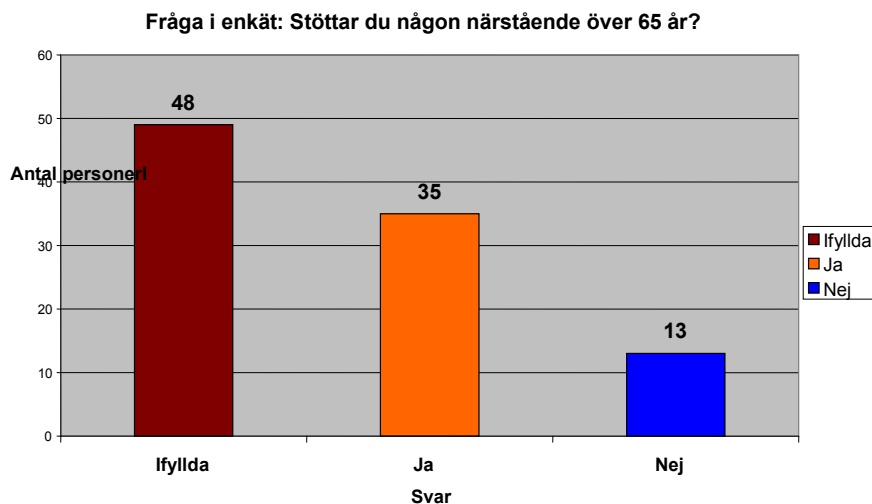

Diagram 7: Visar svaret på fråga 1 i enkäten: Stöttar du någon närstående? Svaren representerar båda tillfällena. Vad vi ville veta med frågan var om vi nådde rätt målgrupp. 35 av 49 har svarat Ja.

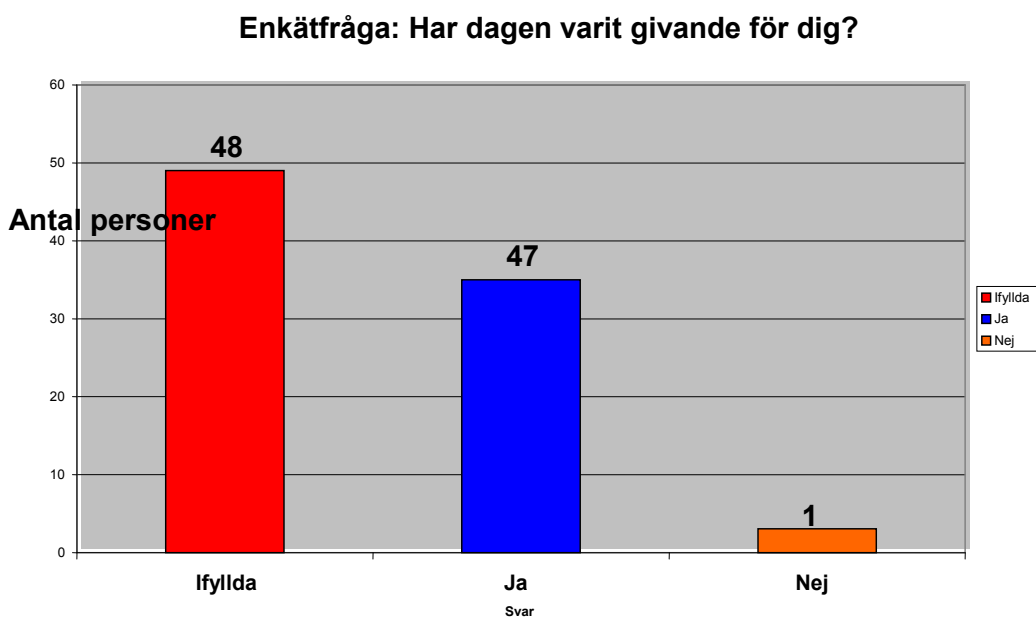

Diagram 8: Visar svaret på frågan 5 i enkäten, har dagen varit givande för dig? Svaren representerar båda tillfällena. Nästan 100 % svarar ja på den frågan När vi frågade på vilket sätt har dagen varit givande för dig blev svaren: ”Bra sätt att samla information”, ”Samvaro och trevliga samtal”, ”Mycket trevlig och hjälpsam personal”, ”Upplysande”

Enkätfråga: Idag har jag tagit del av information om:

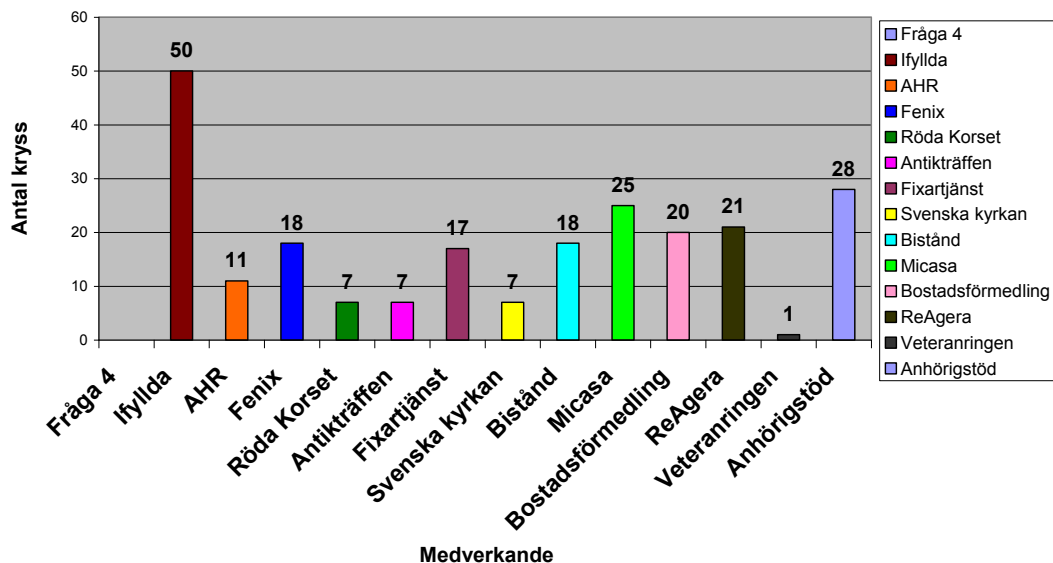

Diagram 9: Visar fråga 4 i enkäten: Idag har jag tagit del av information från? Svaren representerar båda tillfällena, Vi ville veta, varför besöker man mingelcaféet och vad är det som lockar. Diagrammet visar antalet kryss, inte antal personer, Många har besökt fler ”stationer” Alla stationer är av intresse och intresset för information om seniorbostad är störst.

5.3 Uppsökande verksamhet

Vid 2007 års slut har 313 brev skickats ut. Av dessa fick vi kontakt med 289 par (92 %), 39 par (13 %) önskade hembesök och de övriga 250 (87 %) information per telefon. 24 par har inte kunnat nås av anhörigstöd trots 5 påringningar och ytterligare ett brevutskick

Uppsök till par 80-år och äldre 2006 och 2007

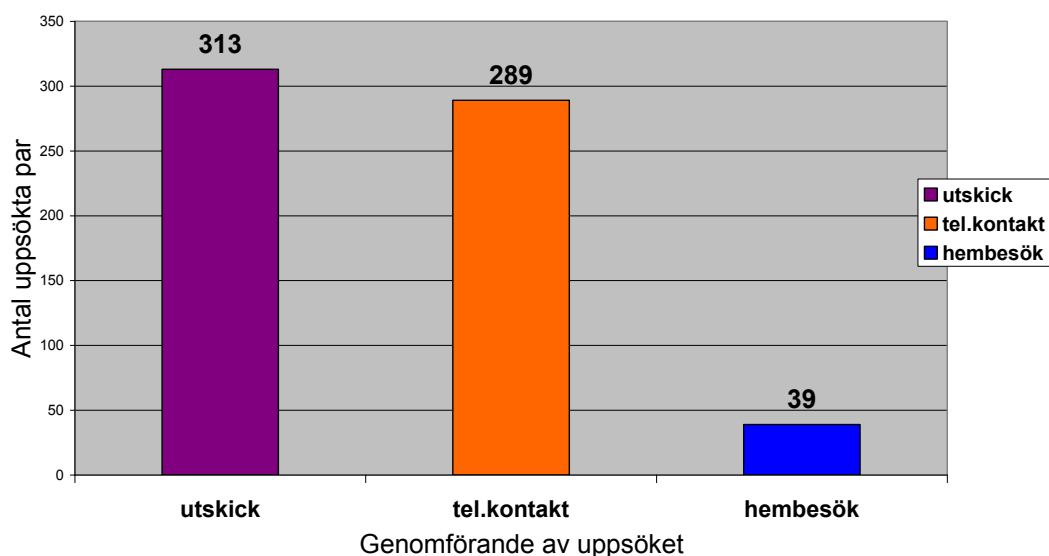

Diagram 1: Visar den uppsökande verksamheten, brevutskick, uppföljande telefonsamtal och önskade hembesök:

5.3.1 Identifierade anhängigvårdare

Vid uppsök har anhängigstöd identifierat anhängigvårdare. Det är personer som visar stor omsorg om en anhängig. Av de 289 kontaktade paren identifierades 17 anhängigvårdare.

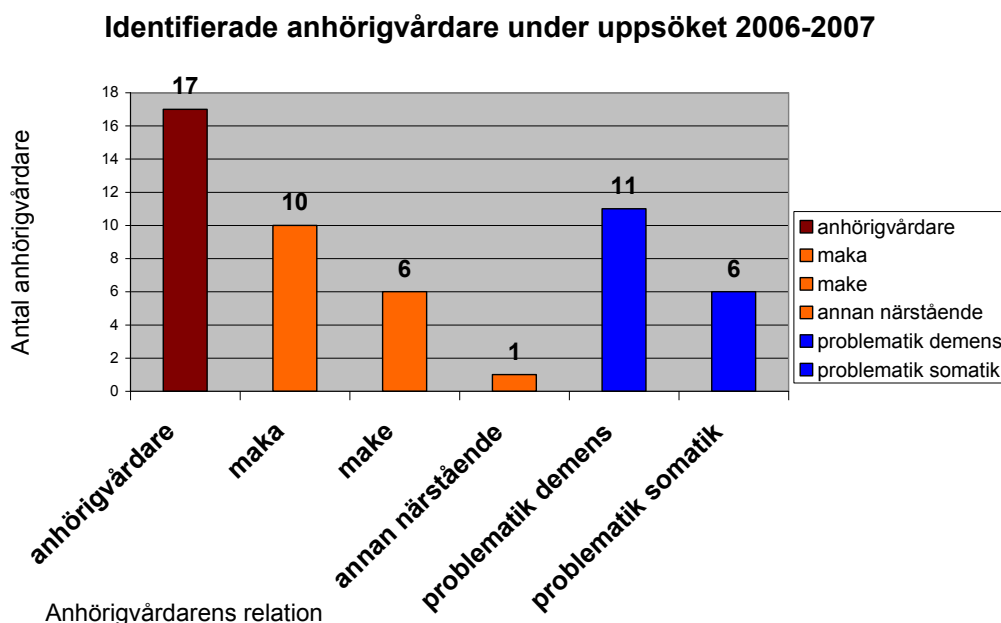

Diagram2: Av de 17 identifierade anhängigvårdarna valde 13 personer stöd av anhängigteamet.

6 personer valde stöd i form anhängiggrupp och återstående 7 personer valde individuellt anpassat stöd från anhängigteamet.

Under 2007 har 96 anhängiga haft kontakt med anhängigstöd klart övervägande är kontakt med make/maka

5.4 Inkommande samtal

Telefonen har haft öppen telefontid för att uppnå tillgänglighet i största möjliga mån. Under året utvecklades hur samtalen skulle statistikföras. September till december har statistiken förts enligt nedan. Tidigare har statistiken enbart förts över kontakter, det vill säga både inkommande och utgående, se under samtalsstöd.

Inkommande kontakter till anhörigstöd telefon 508 23 587 sept-dec 2007

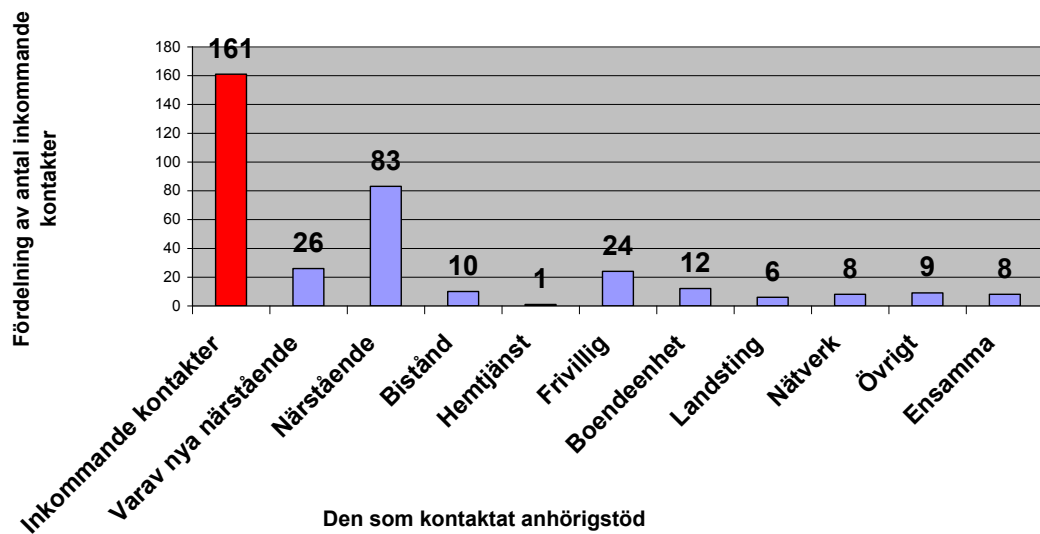

Diagram 10: Visar 161 inkommande samtal som berört anhörigstöd och frivilligsamordning september – december 2007. Nya närstående under perioden är 26 personer.

Kontakttillfällen med anhöriga som resulterat i hembesök under 2007

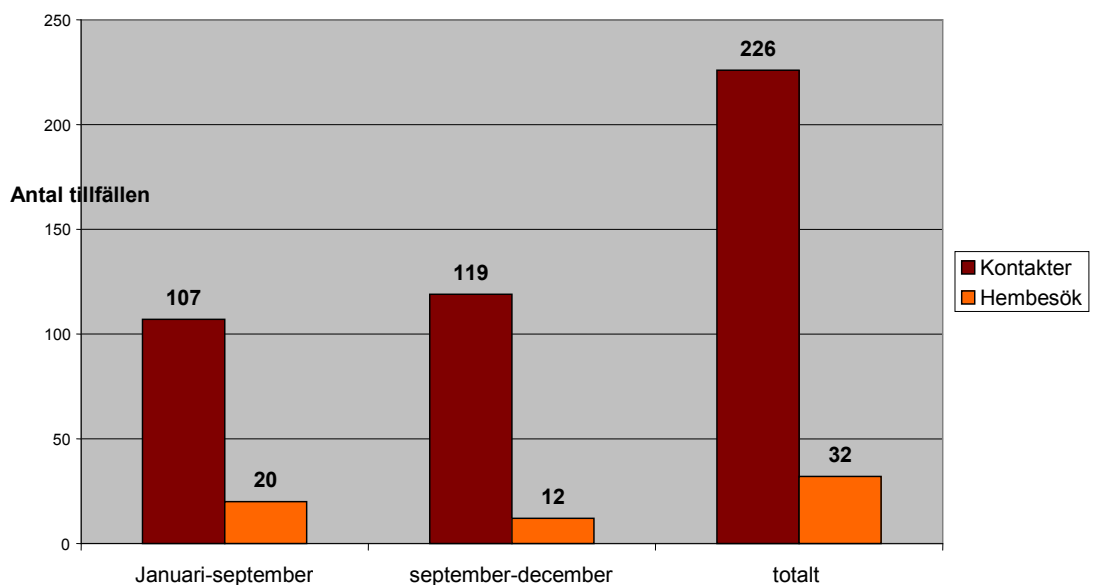

Diagram 11: Visar teamets kontakttillfällen med anhöriga och hur många av dem som resulterat i hembesök.

5.5 Anhörigstödsgrupper

Under 2007 har projektet startat 5 anhängrgrupper i samarbete med Fenix, varav 4 grupper på mötesplatsen Fenix och 1 grupp på mötesplatsen Antikträffen. Sammanlagt har 33 personer deltagit, 29 tillfällen har genomförts under året.

Några kommentarer från deltagare om gruppens betydelse:

”Upplever gruppen som trygghet, som goda vänner och ser fram emot varje träff”

”Att få prata om sin situation med andra än barn, släkt och vänner”

”En ventil”

”Mycket betydelsefullt med all information”

5.6 Mötesplatser

När behov har funnits att träffa andra eller ta upp ett intresse har anhängrstödssteamet introducerat mötesplatsen Fenix och byggt upp en ny mötesplats i Västertorp, Antikträffen. Antikträffen har kunnat erbjuda 14 olika öppna aktiviteter dessutom syn och hörsel grupp och anhängrgrupp. Se diagram

5.6.1 Antikträffen som mötesplats

Antikträffen har under hela året varit en mötesplats för de äldre i stadsdelen. Nedan presenteras hur många som besökt verksamheten, antalet öppettimmar och vilka aktiviteter som erbjudits.

**Antal besök på Antikträffen på alla genomförda aktiviteter
2007**

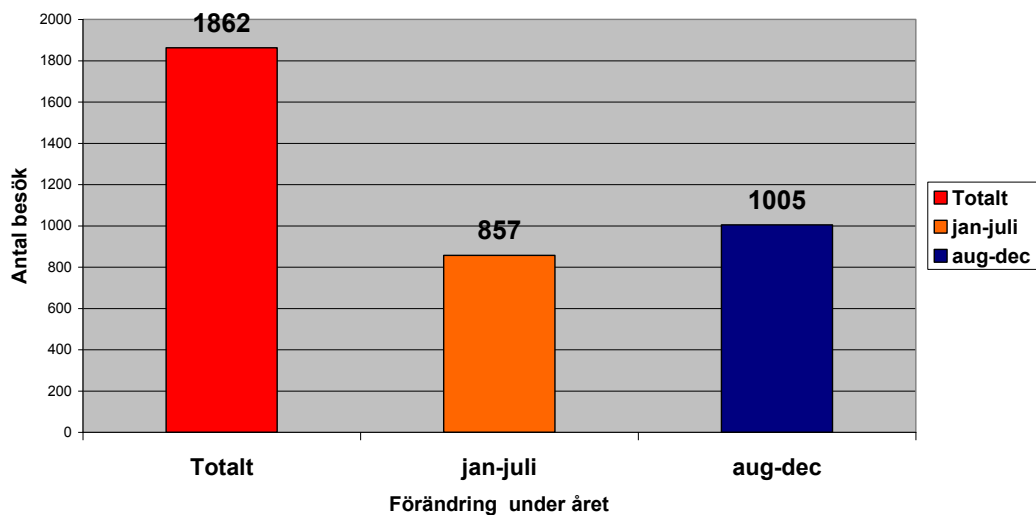

Diagram 3. Visar att totalt har det varit 1862 besök på samtliga aktiviteter som genomförts. Slutna möten har inte räknats som aktivitet.

Aktiviteter och möten genomförda på Antikträffen jan-dec 2007

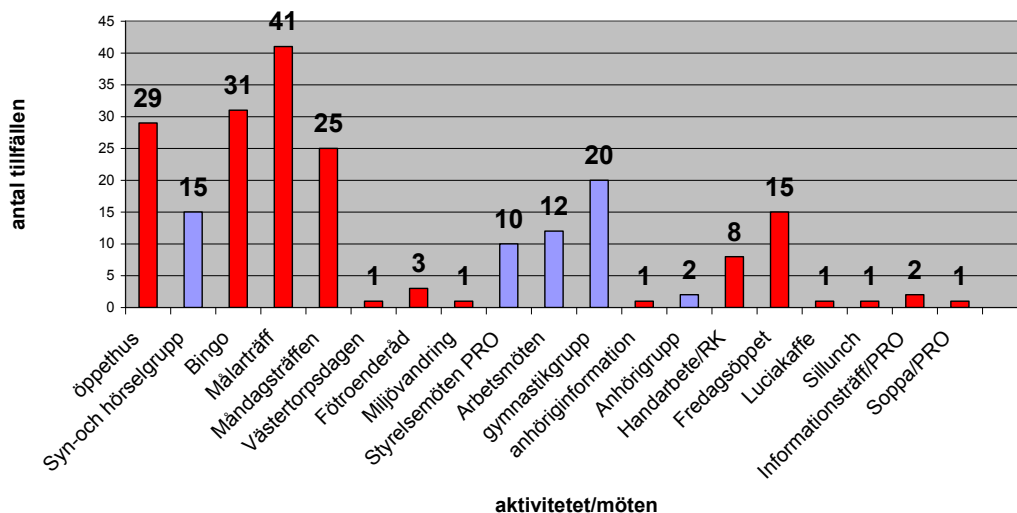

Diagram 4: Visar de aktiviteter och möten som genomförts på Antikträffen januari-december 2007. De röda staplarna är öppen verksamhet och de blå visar slutna grupper. Totalt har 17 olika aktiviteter genomförts och 2 olika möten, PRO: s styrelsemöte och Antikträffens arbetsmöten.

Aktivitetstillfällen, besök och öppet timmar på Antikträffen

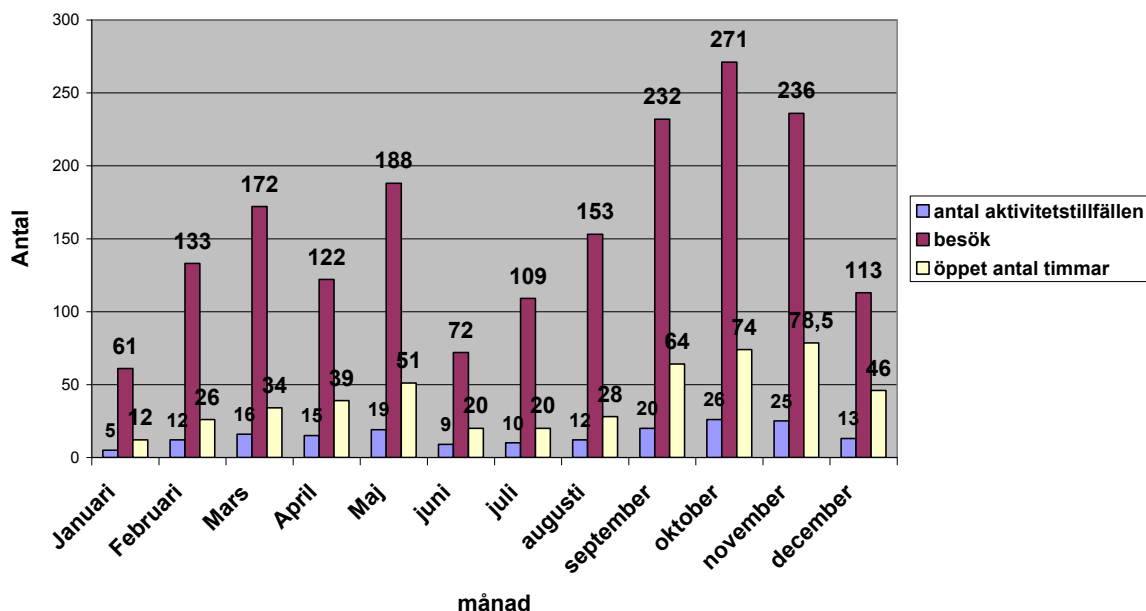

Diagram 5: Visar hur besök, aktivitetstillfällen och öppet timmar varierar under årets månader. Besök på Antikträffen ökar då öppet timmar och antal aktivitetstillfällen ökar. I dagsläget finns ett stort behov av att besöka verksamheten vilket motiverar en utveckling av fler aktiviteter och längre öppettider. Antikträffen har fångat upp 6 anhängigvårdare som varit under 80 år och därför ännu inte varit med i anhängigstödet uppsökande verksamhet.

5.7 Dagkollo och anhörigutflykt

I samarbete med ”dagkollo” erbjöds utflykter som ett komplement till annat anhörigstöd. Rehabiliteringen i Hägersten – Liljeholmen arrangerade under sommaren 2007 (se bilaga 9) dagsutflykter för äldre som inte har möjlighet att delta i det allmänna utbud som pensionärsorganisationer och researrangörer erbjuder.

En anhörigutflykt till Hågelby arrangerades speciellt av anhörigstöd och blev mycket lyckad. **39 personer deltog.**

5.8 Handledning, policy och rutiner

5.8.1 Handledning

Kuratorns kontakt med omsorgspersonalen på korttidsboendet resulterade i en påbörjad handledning. Det blev nio handledningstillfällen för omsorgspersonalen på korttidsboendet som påbörjades i september och avslutades i december år 2007. Detta ledde i sin tur vidare till handledning av omsorgspersonalen på demensboendet, Ljusglinten, fem gånger under perioden oktober-december 2007. En handledning som kommer att fortsätta under våren år 2008.

5.8.2 Policy och riktlinjer

5.8.3 Modell Axgården

Under perioden september-november i inledningsfasen genomfördes 34 möten. Resultet av det arbetet utmynnade i att personalen träffades sex gånger, i mindre grupper, under november och december, med kuratorn som samtalsledare, för att komma överens om och konkretisera den nya policyn och riktlinjerna. Omsorgspersonalen kom gemensamt fram till att bl.a. utforma och prova arbetskort som en möjlig väg för att hitta rutiner som passar boende och personal. Detta har följts upp, på gemensamma möten en gång i veckan, under januari och februari år 2008. Det beskrivna arbetet har gjort att personalen, numera, träffas två gånger per dag för att fördela arbetet och överrapportera händelser. Vid minst ett av dessa tillfällen är en sjuksköterska och/eller gruppleddare med. Arbetskorten har gjort att personalen i det dagliga arbetet har ett redskap att kommunicera med och möjlighet att fördela det dagliga arbetet jämt över dagen. Under hela perioden, har en undersköterska, som en del av dennes tjänst, varit ansvarig för att dokumentera ändringar i t ex arbetskort och rutinpärm.

5.9 Nätverk

Anhörigstöd har under året 2007 tagit emot studiebesök från Norrköping och Tyresö. Två studenter från socialhögskolan har tagit del av anhörigstödet och gjort en studie med fokusgrupper med deltagare från anhörigstöd. Här nedan är en förteckning av de nätverk som anhörigstöd har medverkat i.

Bild. 3 visar de nätverk som projektet deltagit i.

6. DISKUSSION

Projektet går in en avslutande fas år 2008 och har då pågått i tre år. Vi anser att de metoder och de strategier som teamet arbetat med för att nå det förväntade resultatet är relevanta. Däremot är utvärderingen av vårt arbete under utveckling. Under år 2007 har projektet räknat på kvantitativa data. Men beräknar under år 2008 utvärdera kvalitativa data. Det är svårt att mäta avsedd effekt. Men vi skall med den enkät som vi nu skickat ut till dem som har hemvårdsbidrag, jämföra med den en enkät som skickades ut till hemvårdsbidragen 2006. Vår förhoppning är att kan vi mäta en kvalitativ effekt av vårt arbete när svaren bearbetas.

6.1 Information

Det finns ett stort behov från anhöriga att få information. Den uppsökande verksamheten visar att samtliga kontaktade, 289 par uppskattar kontakten och är intresserade av möjlighet till att få information. Utvärderingen av Mingelcaféet visar samma sak, dagen är givande och det är framförallt för att det erbjuds samlad information. Likaså uttrycker deltagarna i anhöriggrupperna behovet av att veta mer.

6.2 Hitta anhöriga

Resultatet visar att de fyra olika strategier som projektet använt har nått anhöriga med olika relationer. Uppsökande verksamhet har identifierat 17 personer som inte varit kända

inom äldreomsorgen. Mingelcaféet besöks av en bredare målgrupp och mötesplatsen Antikträffen har identifierat sex anhöriga som ännu inte kommit med i den uppsökande verksamheten. För att ge stöd och information till äldre och anhöriga behöver verksamhet och arrangemang vara lokalt förankrat i ”deras” närområde. (Se resultat Mingelcafé). I det utåtriktade informationsarbete som projektet genomfört kan vi se resultat av det ökande antalet inkommande samtal. Det går inte att dra någon slutsats annat än att under årets sista 4 månader har anhörigstödstelefonen tagit emot 161 samtal.

6.3 Stöd till anhöriga

96 anhöriga har velat ta del av stöd ifrån anhörigstödsteamet. Det finns ett behov av individuellt anpassat stöd och vad varje individ önskar är olika. Att kunna erbjuda ett mångsidigt utbud har varit ett bra arbetssätt. Anhöriga befinner sig i olika faser och genom att erbjuda många alternativ till stöd, finns det oftast något som passar varje fas. Det finns behov av att träffa andra vilket vi ser på besöksstatistiken på Antikträffen och deltagandet i anhöriggrupper. Det enskilda stödet kan också vara en inledning för att komma vidare till anhöriggrupp eller börja gå till en öppen träffpunkt.

6.4 Bredda målgruppen

Det är svårt att nå anhöriga. De söker inte gärna hjälp själva. De anser sig oftast inte som ”anhörigvårdare”. Utan som en äldre person som tar hand om sin make/maka eller pappa/mamma som blivit sjuk. Visst kan de uppleva att det är svårt och jobbigt. Men det kan ta tid innan de söker hjälp utanför hemmet. Ibland kan det till och med vara för sent.

Det teamet uppfattat är att vi ökar möjligheterna att nå ”anhörigvårdarna” när vi riktar oss till alla äldre. Det blir lättare att samverka med olika aktörer och det är lättare att få förtroende och kontakt med de s.k. ”anhörigvårdarna”. Därför att anhörigvårdare ser sig själva i första hand som äldre, med de problem det innebär, och sällan som ”vårdare”. Vårt mål är att hitta ”anhörigvårdare” tidigt och förebygga så att vardagen inte blir för tung. Att de känner sig sedda och inte blir ensamma med sina problem. Vinsten med att bredda målgruppen till att arbeta mot alla äldre, gör att vi når anhöriga som får kunskap och information tidigt, vilket kan förhindra ohälsa och känslan av maktlöshet.

6.5Handledning, policy och rutiner

På Axcgården har anhörigstödsprojektet haft handledning och skapat förändringsarbete kring policy och rutiner. För att ett projekt skall kunna skapa någon förändring i en befintlig verksamhet ska vara en projektidé som höjer kvalitén i verksamheten och kommer boende/brukarna till gagn. Enhetschefen bör aktivt vara delaktig i att projektets idé skall genomföras. När detta är förankrat så måste planen vara att förändringen skall leva kvar när projektmedlemmar lämnar verksamheten. För att nå dit tror vi att någon av personalen från början görs ansvarig, och ges tid, för någon del i genomförandeprocessen. Som att ta fram ny dokumentation och uppdatera redan befintliga dokument. Här kan någon från projektet vara stöd till personen. En del som gjort det möjligt att genomföra projektidén är att idén ändrar på en redan existerande rutin i verksamheten, i det här fallet en frukostrutin som blir en frukostbuffé. Det gör att projektidén snabbt blir begriplig och påverkar all personal. Vidare i uppstartsfasen är det viktigt att ansvariga för projektet är med i dagliga möten för att rätta ut frågetecken och ge förslag på nya lösningar gällande projektets idé. Denna fas får ta tid och det gäller att planera in det under en längre period. Omsorgspersonal, gruppleddare och chefer skall få möjlighet att, i olika forum, få sätta sig ner och formulera sina tankar kring det nya som sker i vardagsarbetet. Denna projektmodell kan användas på fler sätt och ställen än Axcgården.

7. STRATEGIER FÖR VARAKTIGHET

Projektet anhörigstöd i Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning har gjorts möjlig genom resurstilldelning från Länsstyrelsen. Resurstilldelningen kommer att avslutas i december år 2008. Vi har haft som mål med vårt projektarbete att verka för en varaktighet i stadsdelen efter att resurstilldelningen från Länsstyrelsen avslutas.

För att resultatet i det arbete, som denna rapport visar, skall bli varaktigt och utvecklas behövs resurser från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd. Vi anser att denna rapport ger ett underlag för nämndledamöter och beslutande tjänstemän, att tilldela resurser för att anhörigstödet skall fortleva och utvecklas som det finns beskrivet i verksamhetsplanen för stadsdelen.

Vår strategi för projektets varaktighet har varit att återkommande uppdaterat och informerat nämndledamöter och beslutande tjänstemän, vid nämndsammanträden och andra möten, om projektets utveckling och resultat. Vi har synliggjort anhöriga och deras situation i allt arbete vi har med aktörer inom äldreomsorgen. Vi har dokumenterat kvantitativa och kvalitativa data för att motivera en anhörigstödsfunktion i stadsdelen (denna rapport). Vi har påbörjat och kommer att fortsätta utveckla rutiner för att synliggöra anhöriga på särskilt boende. Vi har skapat en mötesplats, Antikträffen, och fördjupat samarbetet med Fenix. Vi har genom att utöka målgruppen till alla äldre skapat en långsiktig strategi för att nå anhörigvårdare.

8. FRAMTIDSPLANER

Vi vill integrera anhörigstödet i flera mötesplatser och i Seniorhälsan. Vi vill fortsätta utveckla Antikträffen som en äldre och anhörigcentral, med fler insatser från anhörigstöd. Vi kommer att utveckla det som fungerat bra och implementera varaktiga rutiner på boendeenheter. Vidare kommer vi att erbjuda fler föreläsningar för äldre och anhöriga, fortsätta utveckla samarbetet med de södra stadsdelarna och utveckla samarbetet med frivilligorganisationerna. Vi vill agera som ett kompetenscenter i stadsdelen med en rådgivande funktion till alla äldre och alla anställda.

BILAGOR

- Bilaga 1. Informationsbroschyr - Gajden – för äldre om dig som visar omsorg om äldre.
- Bilaga 2. Informationsbroschyr - Antikträffen – en mötesplats för äldre.
- Bilaga 3. Brev 1 – Uppsök.
- Bilaga 4. Brev 2 – Uppsök - till dem som inte svarat.
- Bilaga 5. Program – Mingelcafé – Informationsdag för äldre och anhöriga.
- Bilaga 6. Enkät – Mingelcafé
- Bilaga 7. Utvärdering – Mingelcafé – den 3 maj 2007
- Bilaga 8. Utvärdering – Mingelcafé – den 18 oktober 2007
- Bilaga 9. Utvärdering – Dagkollo – sommaren 2007